

ออกอากาศวันอังคารที่ 30 เดือนมกราคม พ.ศ. 2567

บทความประจำวัน วันนี้เสนอเรื่อง “ที่มาของการใช้ “นามสกุล” ในประเทศไทย”

ท่านผู้ฟังครับ/คะ เดิมทีคนไทยไม่มี “นามสกุล” มีเพียงชื่อเรียกเท่านั้น นามสกุลเริ่มมีใช้เมื่อสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์โปรดให้มีการตั้งนามสกุล และมีการพระราชทานนามสกุลให้แก่หลายครอบครัวที่เรียกว่า “นามสกุลพระราชทาน” ส่วนประชาชนทั่วไปที่ตั้งนามสกุลเองมีธรรมเนียมนิยมดังนี้ ตั้งตามชื่อบรรพบุรุษ เช่น ปู่ ย่า ตา หรือยาย ตั้งตามราชทินนามของตน หรือบรรพบุรุษ, ตั้งตามสถานชื่อตำบลที่อยู่อาศัย เป็นต้น

โดยบทความนี้ ขอยกตัวอย่างประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา โคราช ที่นามสกุลสามารถบ่งชี้ถิ่นกำเนิดได้ โดยดูได้จาก “ส่วนท้าย” ของนามสกุล เช่น

1. “กระโทก” ในอดีตมีฐานะเป็นด่าน คือด่านกระโทก เช่น นามสกุล ช้องกระโทก, โสกระโทก

2. “ขุนทด” หมายถึง “ด่าน” มีขุนทดเป็นผู้ปกครองดูแล เช่น นามสกุล พาทขุนทด, ผูกขุนทด สันนิษฐานว่าเป็นช่วงของแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์ฯ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากพระยายมราชให้เป็นผู้ปกครองดูแล “ด่าน” นี้เป็นด่านแรก ยังมีหน้าที่เก็บภาษีอากรส่งให้เมืองนครราชสีมาตนเอง

3. “จันทิก” เดิมเป็นเมืองหน้าด่านในดินแดนแถบภาคอีสาน ชื่อว่า “เมืองจันทิก” เช่น เมืองจันทิก, ผาดจันทิก ต่อมาได้ตั้งเมืองนครราชสีมาขึ้นดูแลหัวเมืองต่างๆ ทางที่ราบสูง จึงเปลี่ยนเป็นเมืองหน้าด่านเรียกว่า “ด่านจันทิก” เมื่อยกเลิกด่านแล้ว ได้เปลี่ยนเป็นอำเภอ เรียกว่า “อำเภอจันทิก” ปัจจุบันเปลี่ยนชื่ออำเภอจันทิกเป็นอำเภอสีคิ้ว

4. “ไธสง” มาจากคำว่า “พุทไธสง” เมืองพุทไธสง เป็นเมืองเก่า ต่อมาได้ร้างไป แต่หลังจากนั้นได้ยกฐานะเป็นอำเภอพุทไธสง ซึ่งในปัจจุบันอยู่ในเขตการปกครองจังหวัดบุรีรัมย์

5. “สันเทียะ” เดิมเรียกว่า “แขวงสันเทียะ” เช่น นามสกุล โฉมสันเทียะ, ถนอมสันเทียะ, ขอสันเทียะ เล่ากันว่าเดิมเป็นที่อยู่ของชาวกำพูชา ที่มาอาศัยตั้งถิ่นฐานเพื่อหนีภัย เพราะคำว่า “สันเทียะ” ภาษาเขมร แปลว่า ที่ตั้งถิ่นฐาน และผู้เพิ่มเติมน่า “สันเทียะ” อาจมาจากสภาพพื้นดินทั่วไปของอำเภอที่เป็นดินเค็ม หรือมาจากสภาพภูมิศาสตร์ในภาษาลาว คำว่า “สันเทียะ” แปลว่า บ้านที่ตั้งอยู่บนสันโนนที่ดินและเนื่องจากพื้นดินเป็นดินปนทราย เมื่อถึงฤดูฝนจะขึ้นและไปทั่วทั้งหมู่บ้าน

6. “สูงเนิน” โดยเมืองเดิมตั้งอยู่ที่ตำบลสูงเนิน ครั้นสร้างเมืองนครราชสีมาจึงย้ายมาอยู่เมืองใหม่ เมืองเสมา จึงกลายเป็นเมืองเก่า ต่อมาเปลี่ยนฐานะเป็นอำเภอได้ตั้งชื่อใหม่ตามชื่อที่ตั้งที่ว่าอำเภอว่า อำเภอสูงเนิน

ปัจจุบันนอกจากนามสกุลที่เป็นเครื่องบ่งบอกบุคคลที่เฉพาะเจาะจงขึ้น เมื่อรวมกับชื่อ ยังเป็นการสะท้อนถึงต้นทางของบรรพบุรุษในบ้านเกิดเมืองนอนของคนไทยได้เป็นอย่างดี นอกจากจังหวัดนครราชสีมา เชื่อว่าแต่ละจังหวัดของไทยย่อมมีนามสกุลที่บ่งบอกถึงถิ่นกำเนิดเจ้าของได้เป็นอย่างดีครับ/คะ

จบบทความประจำวัน เรื่อง “ที่มาของการใช้ “นามสกุล” ในประเทศไทย”

เรียบเรียงโดย อรรถธรณ์ หมอชาติ / เตชินท์ มัชฌันติกะ

ท่านผู้ฟังที่สนใจบทความดังกล่าว สามารถดาวน์โหลดได้ที่เว็บไซต์ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย radiothailand.prd.go.th หรือติดต่อได้ที่ส่วนกระจายเสียงในประเทศ โทรศัพท์ 0 2277 3804 ในวันและเวลาราชการ

ที่มา สุจิตต์ วงษ์เทศ โคราชของเรา สำนักพิมพ์มติชน